

Проблема надійного енергоефективного комунального теплозабезпечення населених пунктів України є насамперед територіальною. Її потрібно вирішувати системно, послідовно й комплексно в рамках відповідних регіональних програм.

<...> На сьогодні розроблено й апробовано на практиці необхідні заходи з модернізації комунальної теплоенергетики різних регіонів і міст України, створено науково-методичні основи, на яких ґрунтуватимуться відповідні регіональні програми з упровадження цих заходів для енергозабезпечення та скорочення споживання енергоресурсів, насамперед природного газу.

Відділення фізико-технічних проблем енергетики Національної академії наук України, зокрема ІТТФ НАН України, спільно з Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України на основі досвіду пілотної регіональної програми Донецької області (ОКП «Донецьктеплокомуненерго») підготували проект Державної цільової програми комплексної модернізації теплоенергетики України на 2012–2016 рр., мета якої – реалізація ряду інноваційних заходів з енергоефективності, окреслених у регіональних програмах модернізації комунальної теплоенергетики 23 областей України та міст Києва, Харкова і Севастополя.

У проекті програми визначено шість напрямів, 26 завдань, що загалом передбачають конкретні заходи з реалізації програми (сукупність заходів, окреслених у регіональних програмах модернізації комунальної теплоенергетики областей і міст України). Програма базується на функціонуванні систем як централізованого, так і індивідуального (децентралізованого) теплозабезпечення за умови пріоритетного розвитку централізованої теплоенергетики. Перевагою зазначеного документа є положення про використання вітчизняного устаткування.

Основні очікувані результати від реалізації цієї програми:

- істотне збільшення обсягів використання вугілля і його відходів, відновлювальних та альтернативних місцевих палив і скидних енергоресурсів промисловості;
- економія (на 15 %) підприємствами комунальної теплоенергетики природного газу;
- заміщення природного газу іншими енергоресурсами (на 15 %) на підприємствах комунальної теплоенергетики;
- збільшення частки альтернативних і поновних джерел енергії в системах комунального теплозабезпечення до 11 % від загального обсягу споживання енергії;
- зменшення витрат теплової енергії (до 7 %) під час її транспортування;

- зменшення тепловитрат у будинках наявного житлового фонду до 18 %;
- реалізація ринкової цінової та економічно обґрунтованої тарифної політики у сфері теплопостачання;
- оновлення законодавчо-правової бази для ефективного функціонування комунальної теплоенергетики України (розроблення або корегування 77 документів).

У результаті виконання зазначеної програми споживання газу зменшиться (завдяки впровадженню заходів з енергоефективності та заміщення газу іншим паливом або енергоресурсом) на 3,6 млрд куб. м/рік, що становить 32 % від базового обсягу споживання газу в 2011 р. Необхідні п'ятирічні інвестиції на виконання програми оцінюємо в сумі 28,6 млрд грн. Термін окупності основних заходів – близько трьох років. Зауважимо, що навіть з урахуванням відносно довготривалих заходів щодо заміни теплових мереж і термомодернізації будівель середній термін окупності програми не перевищує п'яти років.

Слід зазначити, що сьогоднішня ситуація в економіці України не дає змоги в повному обсязі фінансувати передбачені заходи програми (енергоефективні технології). Тому, на наш погляд, доцільно проаналізувати їх за деякими важливими показниками (індикаторами): економічною ефективністю, витратами на реалізацію, строками окупності, простотою технологічного рішення, підвищенням виробничої надійності й екологічної безпеки та ін.; визначити пріоритетні для реалізації заходи, розпочавши фінансування і впровадження тих із них, які мають порівняно невеликі обсяги капітальних витрат і строки окупності.

Розроблені проекти концепцій, регіональних програм і державних цільових програм модернізації комунальної теплоенергетики України було неодноразово заслухано на засіданнях президії НАН України, колегії Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, на зборах Відділення фізико-технічних проблем енергетики НАН України, міжнародних науково-технічних конференціях. Зазначені проекти загалом здобули всебічне схвалення. Проте для поетапної реалізації цих програм конче необхідна підтримка держави (*Патон Б., Долінський А., Басок Б., Базєєв Є. Проект Державної цільової програми модернізації комунальної теплоенергетики на 2012–2016 роки – інноваційна основа технологічного оновлення систем теплозабезпечення населених пунктів України // Вісник НАН України. – 2012. – № 9. – С. 25–27*).